

اسلام دنیایی

خالد

اسلام فائزہ منہ جا بئیر

— ۲۴ —

ایک ہفتہ درہ برحقار

طوتمغه مجبور قاله جنى خدمتجبارك مصرفارینه تحمل ایدم من .

انكلمترده بیله اولورسه آرتق پیامگه بزدہ باوصول تربیه ناتیجیه منجر اولور .

حالبوکه ارککلر مژک تحصیل کورن قسمی پک آز اولقله برابر بوقسم قیلدن ازدواج ایچون طشره قزلربی اختیار ایدنار نادر دکلدن .

قزاولادک تعلیم تربیه سندن مقصد زوجاری ایچون مقبول و مرغوب اواقی و بدد الازدواج مسمود برعائله تشکیل ایلکدر .

بیانات واقعه قز اولادک تربیه سی خصوصنده ملاحظه اولنان رقاءدۀ کلیه در . بوقاءدۀ نک استثناسی اولارله رقی صاحبه علوم و فنون بر زوجیه طالب و راغب کنجدر بولنه بیلمسی قاعده کلیه ن اخلاص ایتیه چکی طبیعیدر .

الحاصل قزلرک تعلیم و تربیه سی ارککلرک تعلیم و تربیه سینه نایمدر . برعلکته ارککلر اکثریت اعتبارله علماً ، فنأ نه مرتبه ده بولنیورلر ونه کی اوصافی حائز بر رفیقه حیات آرا یورلرله قزلرک دخی اکا کوره کنیدلرینک طب ورغبندن دوشمسه باعث اولیه جق بر طرز واسـ ولده تعلیم و تربیه ایدلری ایجاب ایدر .

اسماعیل صفائی

صاحبه اجتهابه :

ملیکشکم و اوروپا لایاشمق

اپشته بر برینه ضد ابکی جریان افکار !

بوتریه ایله یتیشان اولاد اثاث سعادت استقبالاری و زوجلرینک جلب محبت و خشنودسی ایچون نه قدر امید بلسله لر بجادر . چونکه بر والده ، بر اوقادین ، بر ریشه عالمدر . زوجنک اموالی محافظه ایدر . زوجی برایشله بولندینی پردن انکلاک ایدم چک اولسه اوی حسن اداره ایدر زوجنک غیبوتنی حس ایتدیر من راحتسز . لغنده کنندی راحتنی فدا ایدر جه سینه خدمتمده بولنور . الحاصل هم کنندینی هم زوجنی مسمود قیلار .

اما قز جو جقار من و وظائف مذ کوره بی تماماً و باقساماً او کرغی ویده علوم طبیعی ، هندسه ، حقوق ، طب و سائرہ کی علوم و فنون تحصیل ایتسه و حتی بعلوم و فنونده زوجنه حائز تفوق بولنسه مکلف اولدینی وظائف اساسیه سی کیم ایفا ایدم چک ؟ امور داخلیه سی زوجنی کوره چک ؟

باخود انک و طیفه سی کورد بر مک ایچون زوجی بشقه قادیلری استخدام ایدم چک ؟ قزلرک باوصولده تربیه کورمه لری ازدواجه رغبتدن دوشمهرینه باعث اولور . نه کیم انکلمترده بویله اولمشدر . اوراده ارککلر متفنگنه قادیلار ایله ازدواجه رغبت ایقامتلاردن . چونکه اولا اوقادین صاحبه علم و فن اولقی اعتبارله زوجنه قارشو کندمده انما بر رجحان و تفوق کور ، یکندن حسن معاشرت تأسس ایدم من . ثانیاً هیچ بر ارکاک هم قادیلک هم جو جقارینک مصرفارینه برابر قادیلر اوایشاریلله اوغراشمقه نزل ایتیه . چکی ویا اوایشارینی حقیر کوره چکی ایچون

آکلاسه لردی هیچ بو قدر کافته لزوم و احتیاج
قالیمیدی؟ خایر، خایر بو، آکلا دیغمز کی،
تلقی ایتدیگمز کی دکل . . .

بر دفته ماضیمزله افتخار ایدیشمز، هر
کون او نغمه مکررین تکرار ایدوب دوربشمز
محض عبت ایکن برده باشیمز. ملیشه جکمز دیه
قیما، هر درلو اجهلک و ظرافتدن معرا بر
« توران تورکجهسی! » جیقارمق، دها بیلم
نلره تشبیه ایلک قاتعلری عبت ایلمازمی؟
ملیشمه مک معناسی بو ایسه، امکاره و بو زوالی
ملته آجیرم! . . .

*.

« تورانه دوغرو! » آکلا یامدیغم،
روح معناسنه انتقال ایدمه مدیمک بر جمله ده . . .
توران زهسی؟ اوراده نه ایشمز وار؟ کیدوب
نه یاپه جفزی؟ هر کس، یاشامق عزمنده بولونان
هر ملت افرادی: « مدینتی کوریم، اوکا
یا قلاشیم، مستفیض اولایم، مستفید اولایم . . . »
دیهسه آقین آقین آوروپا، او جهان مدینته
قوشارکن بز، اعتلا، ترقی آرزوسنده بولونان بز
تورانه، آسیناک او ایصمیز، منته، اوزاق
بیابانلرینه کیتیمک، مدینتدن قاجار کی قوشوب
کیتیمک ایستوروز! دها دوغروسو بویله یانغه
تشویق ایدیلوروز: « شهرام ترقیده ایلرله بن
هیچ بر ملت آرقسنه دونوب باقغه تنزل ایتزکن
مع الأسف مشوقلریمز باققله ده قالمیه رقی بز
کلدیکمز بره کونورمک عزمنده بولینورلر و
بویله ده هر درلو اسارت و ذلتدن قورتولا .

ملکشمزه ملتزمه، شدله تعلقی بولونان، یاموجب
ترقی و یا خود سبب فلا کتمز اولایله جک اولان
بویکی مسئله مهمه حیاتییه شو مصاحبه جکمزده
موضوع بحث ایتک ایستوروز . . .

اولا، ملیشمکدن مقصد نه در؟ اونی ایضاح
ایدلم: شهریمزده حصوله کتیر یان جریان و بو
بایده کی نظائر ایدن کلاشید یغنه کوره بوغایه نک
مفهوم و معناسی کایتلی رسوه نفهمه اوغرامش؛
بها توفیق بکک دیدیکی کی:

« اسممزی احمودن کوک آله، حسن دن
قره طاشه تحویل ایتکله ملیشه جکمزى ظن
ایدنار، ملینک آنجق مضر و مفترس جهانی،
ریاکار و مداهنه جی سسی بهوده سنی استعاره
ایتش اولوبورلر . . .

بو، غایت قطعی بر حقیقت در . . . هیچ احتمال
و بریله بیلیری که ماضیسنه نسبتله انحطاط و تمدنی
کونلری یاشایان بر ملتک اعتلاسی، هر درلو
قیود اسارتدن تخلیص جان ایده بیلمه سی
- ملیشمک نامه - یالکیز بر قاج غزته اسمک
دکیشدیرلمه سیله، غریب . . . غریب، اولدینی
قدردنه هیچ بر فائده اجتماعی و ملیه متصور
اولمایان تبدیل اسمایله قابل در؟ . . .

کوربوزر زک: تومک ارزو اینمهن، یاشامق
ایستنهین ملتله هر خطوه ترقیده بر اثر تجدد
کوس-تریور و آرقه باقندن سرعتی آیدیلرله
دائما ایلری دوغرو یوربوزرلر، هدف مساعیلری
تجدد، ترقی در، یوقسه محافظه موجودیتک عصرلرجه
اول استعمال ایتدکاری لسانی یکی دن احیایمکله،
جدلرینک اسماریفی قوللا غفله قابل اوله جفنی

شعر یازیوروم دییه نه بو طلر قیرمدیلر ، نه چاملر
ده و برمدیلر ! مع الاسف بو شاعر بکاردن هیچ
بری جدی نبعانه کیرشمه دی . ملتک مبتلا
اولدوغی خسته لغاری تدقیقه یاناشمه دی . غربک
او پارلاق ، او فیاض موفقیاتنه ، علمی ، فنی
ترقیاتنه بر نظر اولسون قیرلانمه دی . استقبیل
ملتک تأمنی ایچین نملر لازم کلدیکنی دوشونمه دی ،
دوشونمه که بیله نزل ایتمه دی . ممکنک هرکون
بر آز دها حفرة محو واضحه محالده دوغرو
سور و کلدیکنی بلکه مشاهده ایدیسوردی ده او ،
ینه « بنه رؤیا لرندن ، ماوی خولیا لرندن ! » واز
کجه میوردی ! . . .

بر ملتک ، باخصوص بزم کبی بوقدر سینه
بار استبداد آلتنده ازم ازم ازلش ، هر درلو
ترقی دن محروم قالمش ، علماً فنا هیچ بر فیضه
ایرمه مش بر ملتک کنجاری بوبله می بابه جقدی ؟
بوبله می باعالیدی ؟ . . .
شیمدی ده تورکجه شعر لر آلدی ، بورودی !
بوقاریده ده سوبلدم ، مودا پرستلک زده او قدر
کوکاشمش که . . .

ای حیاتم ، و ای حیاتم
هر دوغان یایی قلب ایدن نوره ! . .
کل ، سنکله بو شام خولیا ناک
کل ، سنکله بو سبیل رؤیا ناک
قمر پر شمر و پر سکوتنده
اولم (۱) . . .
اولم کاشانی اورترکن
مقدمات لیل
اولم ،
اولم ، خاطراتی سیرکن
بری شام و خیال (۲) ! !

بیله جکمز یزه تأمین ایتلک استیورلر ، نه غریب
ارنجاع !

ایشته شیمدی به قدر ملیشتمک نامنه پایلان
ویازیلن شیرلر دن بوندن باشقه بر معنا چیقارمه
موفق اولامدم بوده ، بلکه حوصله ادرا کک
داراغندندرا ! . .

غریب بر حالت روحیه نتیجه سی میدر ؟
یوقه مألوف اولدوغز بساطت تفکر الجا آتی .
میدر ؟ نادر ، بیانه من زده بر شیئه اوافاجق بر
انهمالک کوسترلدی و او شیئی ترویج بولی مصنف
مطبوعاتده ایی اوجده مقاله ظهور ایتدی آرثق
اولک حقنده جدی نبعانه ، عمیق تدقیقانه لزوم بیله
کور و لمه دن او ، برمودا شکلی آلیرا کیتدیکه اوفکر
انتشار ایدر . بن ، خالقمز قدر ، مودا پرست ،
بر ملتک دها کاشانه کلدیکنه و بوندن سوکراده
کلیه جکته اعتقاد ایدناردیم . و اوبله ده ظن
ایدرم که بومرض ، بوعلت محتاج نداوی در . . .
یقینده نشر ایده جکم بر کتابک مقدمه سنده
شوبله فریاد ایدیسورم :

« شیمدی به قدر متعدد رسائل ادبیه ،
متنوع مجامع موقوته ، جوق ، هم پک جوق
شعر کتابلری نشر اولوندی . . کنجاریغز فنا
بر خسته لغه مبتلا اولمشار ، مرض شمر ! هله
مشروطیتدن سوکرا آلی فلم طوتان ، معنالی
معناسر بر قاج کلین بر آرایه کثیره رک وکا برده
قافیه بیله وزن [۱] اوید و ران زواللی نوه سار
[۱] بعضاً وقواعد ادبیه بیله لزوم کور و لمه دی !

مثال :

کل ، کل

ایفاظ قیلاردی دلام دیدی
دلك اذلی نیم زاهر
هرایه بوروردی بحر زاهر
طاغردن آقاردی چاغلیانلر
برشمش ابدك هب آغلیانلر !

•••

ایشته نورکاشمک نامنه یاپدقلمیز بونلردن
عبارت ! حال بوکه و ملیاشمک ، بو دیمکی در ؟
هیات . . .

اعتقادیمه ژاپونلری کندیزمه نمونه امتثال
انخاذا ایتملی ز . بونی یاپارسق چوق قازانیز ،
اونلرده بر زمانلر . طبق بزم بو کونکی
حاملز کی برمنظره سفالت عرض ایدیورلدی .
[۸] بالاخره کوزلری درت آجدا ، مدیت
نهدر ؟ اوکرنگ ایچین آوروپا به قوشیدیلر .
چالشیدیلر ، چابالادیلر ، موفق اولدیلر . .
ژاپونلرک مایت پرور بر قوم اولدیلری انکار
قبول ایتمز بر حقیقت در ظن ایدرم . فقط
ملیشمک ایچین بزم بو کون تطبیقنه تشبیه
ایتدیکمز غربیلره اونلر هیچ یاناشمیدیلر . مثلاً :
کندیلرنده اولم ایان و یاخود اولوبده زمانک
ترقیایله غیر متناسب بولونان عادتاری آوروپا .
لیاردن استعاره ایدیلر . بونده ذره قدر تعصب

[۹] بو خصصه و صده استحصاا معلومات ایتمک
ایستین قارلرم رسلی کتابک ۴۳ ، ۴۶ ، ۴۸
نوسرولی نسخهلرنده (الواح انباء) و (ژاپونلردن
آلنه جق درسلر) سرلوحه صومیس آئنده مندرج
مقالات عاجزانه سه سرجمت بویوره بیلیرلر . دها زیاده
تفصیلات آلمق آرزو ایدنلرایسه قاضل محترم عبدالرشید
افندی حضرتزینک (عالم اسلام) عنوانی نالیف
کزیلنی هر حالده آله ایتمل درلر . .
(محمدر)

باقیکمز ، ملیاشه چکمز دیه زواللی شعرمز
نه حاله کتیرلک ایستنیلیور ، ترکیجه نمرلردن نمونه :

توران ! توران نروده ک ؟
هابدی سحر بیلدیزی
بوآلرک آئنده
بسلنیور وارلنک
توران ! هانی کور سک ؟
بو وارلنک آئنده
کیشلیور دارلنک ،
هابدی سحر بیلدیزی !
وار کوچ باشه ایلره . .
ایدر ایسه زیارت
شرق هنر غیر غیزی
سویله ، آبی آهر .
قالدی توران نهایت . . .

شوم منظوم پارچهمه بر اثر صنعت ، رانجه لک
تصور ایدنلر بولوناچفته قائل اولانلردن دیکم . .
شعرمزی ، او پر طمطراق و پر آهنگ شعرمزی
بو طرز نویسه (۱) سوفق عذیمه عفو اولونماز
بر کتاه ادبی در .

مثلاً : شاعر الهام نصیب بوبک عبدالحق
حامدمزک « غربنده وطن » عنوانی شوم منظومه
سندمه کی آهنگ و معنا عجباً تورکجه شعرلرده
واری در ؟ و بولنمه یه قابلی در ؟

بر یانده یاقینلاشوردی منظر
بر یانده فقط اوزاقلاشوردی
کشتیده ایدم غرب و مضطر
چارپاردی حماده آق مرمر
اشجار بوتون قوجاقلاشوردی
هر موجه بر خیال زیبا
ایلدی کتاره نقل سودا

مهتاب سکوة ایچنده ظاهر
سوی ابدیه شتاب ایدردی

ایجنده، انگلیز پوسته خانه سندن (Post order)
 دینان حواله کاغذ لندن آلاق (Constable
 and company) نامنده کی لوندردنک مشهور
 کتبخانه سنه کوندردم. . سز فضیلت اخلاقیه،
 باقیگز که . بو کتبخانه ناشری باشه بر کتبخانی
 اولدوغدن - اوسته ده پوسته اجرتی ویره رک -
 بزم حواله نامه لری اعاده ایتدیلر! شیمدی انسان
 بوکا ناصل حیرت ایتز ؟ بوضیلت ناصل مفتون
 اولاز ؟ بو ماتک بو بوکلکی ناصل آقبشلاماز ؟
 شو معامله بزده جریان ایتش اولسه ایدی، بلکهده:
 آدم سنده هواندن بریاره، ایتمه زه یارارا صاحب ده
 بودالافنه دویمه - بین ا ، دیر وکال عاقبتله
 - وجدانیزده هیچ بر شی دویمه سزین - کیم
 بیلیر زهر لده بر ایدک .
 ایتشه بو نقاط نظردن انگلیزلردن بر جوق
 شیار استفاده ایدن بیلیر . مع مافیہ بو خصوصه ده
 خدمت صفا ، دع ما کدر ، حکمت مجربه سی
 رهبریز ، دستوریز اولمی در . . .
 بنم مایلمشکم ، آوروپالیاشمق حقنده کی
 فکرلرم . بونلردن عبارت در . دوعرو اولوب
 اولدوقلری ده زمان بزده کوستره چکدر .

آاطول حصارى سامی زاده

هامش : سبأ

وعظ و واعظ لکدن بحث کچن نده ده کی مقاله -
 مزده آله کچن بر آسریقان واعظ مکنتنک بروضمانی
 موضوع بحث ایدرک بر مقاله بازه جفیزی ده ایتش
 ایدک . . مقاله بک مدققانه و بناء علیه استفاده بخش
 اوله سی تأمین ایچین لوندردن مکنتنلرینک بروضمانی
 طلب ایتدک بو بایده کی مطالعانیزی مذکور بروضمانلرک
 فردای ورودینه تعلیق ایلوروز . قارئلر سندن عنو
 تمنی ایلرز .
 س . ز . ث

و تعند کوستره مدیلر . صو کرا کندیلرینک بعض
 عادتلری ، تعامللری واردی ، بالمقایسه بونارک هر
 حالده آوروپالیلر ککنه فائق اولدوغی نظام
 ایتدی ، آوروپالیلر ککی بر طرف و کندیلرینک کی
 ابقا ایدلدی . ایتشه بو صورته حاصل اولان
 مدنیت ژاپونیایی اعلا ایتشدر . . بزده بویله
 یاهارسق آمین اولم که طریق صلاح بزم ایچین ده
 بولوغش دیمکدر بوقه - بو کونکی تشبثارک
 هیچله و بلکهده ضرریمزه اولارق نتیجه لته چکی
 یوزده یوز محقق در . . .

بعض کتبخانیمزه وارکه . نجمانیزی کایا
 آوروپالیلاشمقده بولوبورلر . بوقدری ده افراطدر
 بناء علیه نجویز ایدلز . . مثلا ، آوروپالیلرک
 بعض اوله اخلاق سزلقاری ، فضااحتاری وارد که
 اولناری برر محمول مدنیت دیبه قبول ایتک
 ناصل جائز اولور ؟ بو . بزم ایچین ترقی دکل
 انتخار دیمکدر ! سوبلدیکم کبی بر خلیطه مدنیت
 وجوده کتیرملی یز . باقمی یز ، ندقیق ایتلی یز ،
 هانکی ملت ده آزادیمز شی موجوددر ، اونی
 آلملی یز ، آلیرکن ده فائده سی بیله رکدن آلملی یز .
 بز ، انگلیزلر بزده جوق شیار استفاده ایده .
 بیلیرزه بو ملت قدر جدیت پرور ، مستقیم ،
 هر شیده اعتدال و تانی سوز بر ملت بو صحنه
 عالمه بک آز دکل ، یوق کی در . شیمدی به
 قدر فرانسه لری تقلید ایتکله کچیردیکمز زمانه
 آجیرم . . .

کچنلرده ، لوندردن جرائنده یی نشر ایدلش
 بر قاج کتاب اسمی مصداق نظر اولدی .
 حساب ایتدیم ، بوناری کتیرمک بر قاج لیرانک